

نقش خودانگاره و مکانیزم‌های دفاعی در پیش‌بینی علائم اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی در جمعیت دانشجویی

نیلوفر میکائیلی*^۱ و مهری مولائی^۲

چکیده

اختلالات اضطرابی در بین وضعیت‌های اورژانسی روان‌پزشکی بالاترین میزان شیوع را دارد و بر عملکرد شغلی، تحصیلی، ارتباطات خانوادگی و بین‌فردی تأثیر می‌گذارد. هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین خودانگاره و مکانیزم‌های دفاعی با اضطراب جدایی بزرگسالی بود. پژوهش حاضر با حجم نمونه ۳۸۰ نفر از دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از مقیاس‌های اضطراب جدایی بزرگسالی، سبک‌های دفاعی و خودانگاره اجرا شدند. داده‌ها با آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام تجزیه و تحلیل شد. نتایج یافته‌ها نشان داد که بین اضطراب جدایی بزرگسالی با خودانگاره منفی رابطه مثبت و با خودانگاره مثبت رابطه منفی معنادار وجود دارد و همچنین رابطه منفی با مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته، رابطه مثبت با مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور و رشدنیافته وجود داشت. نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نیز نشان داد که به ترتیب مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته، روان‌رنجور، رشدیافته و خودانگاره پیش‌بینی‌کننده‌های اضطراب جدایی بزرگسالی بودند. یافته‌ها بیان‌کننده ارتباط بین مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور و رشدنیافته و خودانگاره با اضطراب جدایی بزرگسالی بود؛ بنابراین، نتایج این تحقیق، شواهد پژوهشی ارزشمندی برای آسیب‌شناسی دقیق‌تر این اختلال و شناسایی متغیرهای روان‌تحلیلی مرتبط با آن است.
کلیدواژه‌ها: اضطراب جدایی بزرگسالی، خودانگاره، مکانیزم دفاعی

*۱. نویسنده مسئول: استاد روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. nmikaeili@uma.ac.ir

۲. دکتری روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، اردبیل، ایران. mehri.molaei@uma.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۹-۰۹-۱۳۹۸

تاریخ ارسال: ۰۵-۰۳-۱۳۹۸

مقدمه

انسان‌ها در هر مقطعی از زمان و سن، با اضطراب مواجهه شده و آن را تجربه می‌کنند. اضطراب هیجان طبیعی انسانی در پاسخ به ادراک خطر است، اما در صورت همراهی با استرس بیش‌ازحد و فشار افراطی، آسیب‌شناختی در نظر گرفته شده و به ناتوانی، آشفتگی و بد کارکردی در عملکرد روزانه منجر می‌شود، (کراسکه و استین^۱، ۲۰۱۶). اختلالات اضطرابی از شیوع بالایی بهره‌مند هستند. اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی^۲ (ASAD)، یکی از اختلالاتی است که به‌تازگی در DSM-5 در طبقات تشخیصی بزرگسالان جای گرفته است و با علائمی همچون ترس یا اضطراب نامتناسب با رشد و بیش‌ازاندازه درباره‌ی جدایی از اشخاص مورد دل‌بستگی، ناراحتی بیش‌ازحد مکرر هنگام پیش‌بینی یا تجربه‌ی جدایی از خانه یا از اشخاص دل‌بسته اصلی، نگرانی دائم در مورد از دست دادن اشخاص دل‌بسته اصلی یا وارد شدن صدمه احتمالی به آن‌ها مانند بیماری، جراحی، بلایا و مرگ، نگرانی زیاد در مورد واقعه ناگوار، کابوس‌های مکرر با موضوعات جدایی و... مشخص می‌شود، (راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ۲۰۱۳) است. این اختلال بر وضعیت روان‌شناختی، شغلی، تحصیلی، فعالیت‌های اجتماعی و تعاملات بین‌فردی تأثیر می‌گذارد (کارماسی، گسی، کرسی، پرگنتینی، کرمون^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). مطالعه بال‌دوین، گوردون، آبلی و پینی^۴ (۲۰۱۶) نیز نشان داد که اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی در بین انواع فرعی اختلالات اضطرابی در جایگاه بالایی به جهت ایجاد بدکارکردی در عملکرد قرار دارد.

یکی از مواردی که متخصصان بالینی در بیماران دارای اضطراب جدایی بزرگسالی مشاهده می‌کنند، فقدان یک خودانگاره روشن و پایدار است (پوزاواک و پوزاواک^۵، ۲۰۱۹). خودانگاره به‌عنوان یک متغیر تفاوت فردی بررسی شده و جنبه‌ای از ساختار مفهوم خویشتن فرد است که به «میزان باورهای روشن، واضح، مطمئن، درونی، سازگار و پایدار خویشتن» اشاره دارد

-
1. Craske and Stein
 2. Adult Separation Anxiety Disorder
 3. Carmassia, Gesia, Corsia and Pergentinia
 4. Baldwin, Gordon, Abelli and Pini
 5. Posavac and Posavac

(فیسک و تیلور^۱، ۲۰۱۷). با توجه به اینکه خودآگاهی اغلب در چارچوب دلبستگی‌های ایمن شکل می‌گیرد، فقدان دلبستگی‌های ایمن برای افرادی که دارای علائم بالای ASAD هستند، ممکن است مانع از رشد ساختارهای خود آگاهی‌بخش سازمان‌یافته شود و به وضوح کم خودانگاره و ناپایداری در خودانسجامی این افراد منجر شود (پوزاواک و پوزاواک، ۲۰۱۹). این احتمال از این فرضیه نشأت می‌گیرد که افراد دارای اضطراب جدایی بالا، درون‌کننده‌های آرمانی^۲ هستند بدین معنی که وقتی خودانگاره رشد نیافته است، از شفافیت و وضوح لازم بهره‌مند نیست و با خود آرمانی و خود واقعی تعارض دارد، افراد به دنبال استانداردهای بیرونی مانند معیارهای ایده‌آل زیبایی برای خودشان و دیگران برای طبقه‌بندی کردن افراد هستند (وارتانیان، فروریچ و اسمیت^۳، ۲۰۱۶). مطالعه بوش و میلورد^۴ (۲۰۱۵) نیز نشان داد که بیماران دارای این اختلال نگاهی نالایق و بی‌کفایت به خویشان دارند و در زمینه‌های خاصی که خیلی نیازمند هوش و ذکاوت نیست، خود را توانا حس می‌کنند (سوزاک، کروزیچ، کوپرا^۵، ۲۰۱۸). همچنین در ایران نیز در تحقیق خورشیدوند، رحیمیان بوگر، طالع پسند (۱۳۹۴)، این نتیجه یافت شد که افراد مبتلا به این اختلال نمرات بالاتری در ابعاد آسیب‌گریزی و پاداش وابستگی و نمرات پایین‌تری در ابعاد خودراهبری و همکاری کسب کردند که این تفاوت از لحاظ آماری معنادار بود.

با توجه به تأثیرات مخرب اضطراب بر عملکرد و برای رهایی از آن از مکانیزم‌های دفاعی استفاده می‌شود که به نوعی کنش محافظت‌کنندگی دارند. مکانیزم‌های دفاعی فرآیندی هستند که درک و فهم ارتباط بین عملکرد شخصیت سالم و ناسالم را ممکن می‌کند و به‌عنوان یک عامل تسهیل‌کننده بهزیستی و سازگاری فرد شناخته می‌شود (گیسپ، سیاجینی، پیارولی، نپا، کانورسانو^۶، ۲۰۱۹). مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته با روش‌های مقابله‌ای و سازگارانه مطلوب، آسفتگی کمتر و کنترل استرس بالا همراه است که در افراد سالم‌تر زیاد استفاده می‌شود،

-
1. Fiskeand Taylor
 2. Ideal internalizer
 3. Vartanian, Froreich and Smyth
 4. Busch and Milord
 5. Suszek, Kfronczyk, Kopera and Maliszewski
 6. Giuseppe, Ciacchini, Piarulli, Nepa and Conversano

در حالی که مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته به‌طور ناهشیارانه با عدم توانمندی در درک استرسورها، تکانه‌ها، احساسات و مسئولیت‌های غیرقابل پذیرش است که به تحریف درک خود و دیگران و اسناد احساسات خصمانه به عوامل بیرونی منجر می‌شود (دفرانسیسکو کارولهو، ریس، پیانوسکی^۱، ۲۰۱۸؛ کوهلوف، بارت، ایپان^۲، ۲۰۱۵). در اختلالات روان‌پزشکی مختلف از جمله اختلال استرس پس از سانحه، وسواسی-جبری، اضطراب اجتماعی، اضطراب فراگیر، اضطراب جدایی و افسردگی اساسی نیز نوع مکانیزم‌های دفاعی استفاده‌شده متفاوت است (کولویک، توسوسکی، مادنویک، میلوساویک^۳ و همکاران، ۲۰۱۶؛ جون، لی، یو، سانگ و کیم^۴، ۲۰۱۵؛ ولبرگ و چایراملو^۵، ۲۰۱۵؛ روچستر و بالدوین^۶، ۲۰۱۵). چنانچه تحقیق کولویک و همکاران (۲۰۱۶) نشان داد که بیماران افسرده، بیشتر در معرض استفاده از مکانیزم‌های دفاعی ناپخته نسبت به گروه مبتلا به اختلالات اضطرابی قرار داشتند. در تحقیق جون و همکاران، (۲۰۱۵) نیز استفاده زیاد از کنش‌نمایی و استفاده کم از شوخ‌طبعی و والایش پیش‌بینی‌کننده سطوح بالای اضطراب بود. علائم PTSD نیز با استفاده بیشتر باطل‌سازی و انزوا همراه بود.

در مرور تحقیقات خارجی و داخلی، بیشتر مطالعات در حوزه مکانیزم‌های دفاعی مربوط به اختلالات وسواسی-جبری، اضطراب تعمیم‌یافته، اضطراب اجتماعی، اختلال افسردگی بود و تحقیقی در ارتباط با بررسی تمامی زیرمؤلفه‌های مکانیزم‌های دفاعی در اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی یافت نشد؛ بنابراین، با توجه به کمبود مطالعات در زمینه این اختلال، مطالعه حاضر گامی در جهت شناسایی بهتر آن و استفاده از متغیرهای مهم روان‌شناختی و روان‌تحلیلی است. همچنین با در نظر گرفتن اهمیت تشخیص درست این اختلال در دوران بزرگسالی، جایگاه برجسته آن در DSM-5، شیوع غیر منتظره آن، تأثیرات مخرب بر زندگی روانی، اجتماعی، فردی و خانوادگی و درمان به‌موقع، لزوم بررسی متغیرهای روان‌شناختی مهم

-
1. De Francisco Carvalho, Reis and Pianowski
 2. Kohlhoff, Barnett and Eapen
 3. Colovic, Lecic Tosevski, Perunicic Mladenovic and Milosavljevic
 4. Jun, Lee, Lee, Yoo, Song and Kim
 5. Walburg and Chiaramello
 6. Rochester and Baldwin

در این اختلال احساس می‌شود. از سویی دیگر، انجام پژوهش حاضر یافته‌های جدید و مهمی به ادبیات پژوهشی مربوط به این اختلال اضافه کرده است، به‌گونه‌ای که نقش مکانیزم‌های دفاعی در این افراد را مشخص کرده و نقش پیش‌بینی‌کنندگی آن‌ها را در اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی بررسی کرد. است که تاکنون مطالعه‌ای در ارتباط با این موضوع در داخل و خارج انجام نشده است، دوم درباره اهمیت نقش خودانگاره و روان‌شناسی خویشتن در این اختلال، اطلاعاتی را ارائه داده است که دارای اهمیت است، همچنین با شناسایی درست این دو متغیر در این اختلال، می‌توان در درمان‌های پویایی در کمک مؤثر و بهینه به افراد دارای علائم این بیماری و بیماران دارای تشخیص، استفاده کرد.

بنابراین، فرضیه اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: بین خودانگاره منفی با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه مثبت و بین خودانگاره مثبت با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه منفی وجود دارد. سؤال پژوهشی نیز بدین شرح است: آیا مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته، رشدنیافته و روان‌رنجور با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه دارد و قادر به پیش‌بینی آن است؟

روش

پژوهش حاضر از نوع مطالعه پس‌رویدادی با رویکرد همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه محقق اردبیلی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ بودند. نمونه پژوهش شامل ۳۸۰ نفر از دانشجویان در همه مقاطع بودند که از بین دانشجویان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. این تعداد مطابق با جدول مورگان و با توجه حجم جامعه ($N=20314$) موردنظر انجام شد. با توجه به جدول مورگان، به حجم نمونه ۳۷۷ نمونه نیاز بود (نادری، سیف نراقی، ۱۳۸۳)؛ بنابراین، با انتخاب ۳۸۰ نفر نمونه آماری، روش مورگان رعایت شده است. از سوی دیگر با توجه به اینکه به ازاء هر متغیر پیش‌بین ۳۰ نمونه لازم است، اما به‌منظور افزایش سطح اطمینان و کاهش خطای نمونه‌گیری، تعداد ۳۸۰ نفر نمونه انتخاب شد. همچنین به دلیل حجم گسترده جامعه مورد پژوهش و انتخاب آسان‌تر گروهی از افراد به‌جای انتخاب تک‌تک آن‌ها، روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شد. لذا به‌منظور انتخاب نمونه موردنظر، از بین تمامی دانشگاه‌های سطح شهر اردبیل، به‌صورت تصادفی دو دانشگاه محقق اردبیلی و دانشگاه آزاد

اسلامی واحد اردبیل انتخاب شدند، در گام بعدی، فهرستی از دانشکده‌های هر دو دانشگاه تهیه و از هر دانشکده نمونه‌ای انتخاب شد.

ابزارهای پژوهش عبارت‌اند از:

مقیاس اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی^۱: این مقیاس، دارای ۲۷ گویه است که هر گویه بر روی مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت (۰= هرگز تا ۴= اغلب اوقات) درجه‌بندی می‌شود. خرده مقیاس‌ها شامل اضطراب جدایی^۲، نگرانی دربارهٔ افراد مهم^۳، صحبت کردن افراطی^۴، آشفتگی‌های خواب^۵، نگرانی از صدمه به اطرافیان^۶ است. دامنهٔ نمرات بین ۴ - ۱۰۸ است و کسب نمرهٔ بالا به معنای اضطراب جدایی بالا است. ضریب همسانی درونی، ۰/۹۵ و ضریب پایایی بازآزمایی آن ۰/۸۶ گزارش شده است (مانیکاواساگار و همکاران، ۲۰۰۳). در ایران نیز در پژوهش مولایی، حاجلو، صادقی، میکائیلی و همکاران (۱۳۹۶) ضریب پایایی همسانی درونی، ۰/۸۸ به دست آمد و اعتبار محتوایی آن تأیید شد. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ آزمون، ۰/۸۵ به دست آمد.

مقیاس خودانگارهٔ بک^۷: این مقیاس را بک، استیر، اپستین، براون^۸ (۱۹۹۰) به منظور بررسی خودانگاره افراد طراحی کردند و شامل ۲۵ گویه و وسیله‌ای برای ارزیابی نگرش‌های منفی شخص از خودش است. نمرات بالاتر نشان‌دهندهٔ خودانگاره مثبت^۹ است. بک و همکاران (۱۹۹۰)، ضریب آلفای آن را ۰/۸۲ به دست آوردند. ضریب پایایی مقیاس، از طریق آزمایش مجدد بافاصله زمانی یک هفته، ۰/۸۸ و بافاصله زمانی سه ماه، ۰/۶۵ بود. در ایران، در تحقیق نبوی و نوابی نژاد (۱۳۷۳) ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۵ به دست آمد و همبستگی درونی بالایی داشت. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ به دست آمد.

1. Adult Separation Anxiety Disorder Scale (ASAS)
2. Separation anxiety
3. Worry about significant others
4. Talking a lot
5. Sleep disturbances
6. Worry about hurting significant others
7. Beck Self-concept Test (BST)
8. Beck, Steer, Epstein and Brown
9. Positive self-concept

پرسشنامه سبک‌های دفاعی^۱: این پرسشنامه شامل ۴۰ گویه در مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) است (اندروز، سینگ و باند^۲، ۱۹۹۳) و ۲۰ مکانیزم دفاعی را در سبک‌های رشدیافته (والایش، شوخ‌طبعی، پیشاپیش‌نگری و فرونشانی^۳)، روان‌رنجور (ابطال، دگردوستی کاذب، عقلانی‌سازی و تشکل واکنشی^۴) و رشدنیافته (دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، همه‌کار توانی، نارزنده‌سازی، گذار به عمل، بدنی‌سازی، خیال‌پردازی اوتیستیک، لایه‌سازی، پرخاشگری منفعلانه، جابجایی، تجزیه، فرافکنی، انزوای هیجانی، پرخاشگری منفعلانه، انکار، جابجایی، لایه‌سازی، تجزیه، بدنی‌سازی، دلیل تراشی، نارزنده‌سازی، خیال‌پردازی اوتیستیک و گذار به عمل^۵) ارزیابی قرار می‌کند. نمره بالاتر در هر مکانیزم نشانه میزان بالای استفاده فرد از آن مکانیزم است. در مطالعه تپ، کاتل، کریستس و استراتون (۲۰۱۷) ضریب آلفای کرونباخ برای مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته، رشدیافته و روان‌رنجور به ترتیب، ۰/۸۵، ۰/۶۵ و ۰/۶۲ به دست آمد. در ایران نیز در پژوهش بشارت، شریفی و ایروانی (۱۳۸۰) برای هر یک از سبک‌های دفاعی رشدیافته، رشدنیافته و روان‌رنجور، ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب، ۰/۷۵، ۰/۷۳ و ۰/۷۴ به دست آمد و ضریب بازآزمایی آن بافاصله ۴ هفته، ۰/۸۲ به دست آمد. ضریب آلفای کرونباخ کل آزمون در پژوهش حاضر، ۰/۹۰ به دست آمد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی حاصل از داده‌های پژوهش شامل میانگین و انحراف استاندارد مربوط به سن، تأهل، تحصیلات بود. میانگین سن، ۲۲/۴۵ سال با انحراف استاندارد، ۵/۲۳ بود، ۲۷۹ نفر (۷۳/۴۲ درصد) مجرد و ۱۰۱ نفر (۲۶/۳۱ درصد) متأهل، ۱۴۳ نفر (۳۷/۶ درصد) در مقطع کاردانی، ۱۵۹ نفر (۴۱/۸ درصد) در مقطع کارشناسی، ۶۶ نفر (۱۷/۴ درصد) در مقطع

-
1. Defense Mechanism Scale
 2. Andrews, Singh and Bond
 3. Sublimation, Humor, Suppression and Anticipation
 4. Undoing, Altruism, Idealization and Reaction formation
 5. Rationalization, Projection, Denial, Omnipotence, Devaluation, Acting out, Somatization, Autistic fantasy, Splitting, Passive aggressiveness and Displacement, Dissociation

کارشناسی ارشد و ۱۲ نفر (۳/۲ درصد) در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. جهت بررسی روابط بین خودانگاره و مکانیزم‌های دفاعی و نقش پیش‌بینی‌کنندگی این دو در اضطراب جدایی بزرگسالی از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. پیش‌فرض‌های مربوط به آزمون همبستگی پیرسون، شامل فاصله‌ای یا نسبی بودن داده‌ها و توزیع طبیعی آن‌ها، از طریق آزمون توصیفی کجی و کشیدگی بررسی شد. یافته‌های مربوط به ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول (۱) نشان می‌دهد که اضطراب جدایی بزرگسالی با خودانگاره منفی رابطه مثبت معنادار دارد.

جدول ۱: ضرایب همبستگی بین اضطراب جدایی بزرگسالی با خودانگاره مثبت و منفی

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)
۱) اضطراب جدایی بزرگسالی	۱		
۲) خودانگاره مثبت	*-۰/۲۲	۱	
۳) خودانگاره منفی	*-۰/۴۲	*-۰/۵۱	۱

با توجه به مندرجات جدول (۲)، بین اضطراب جدایی بزرگسالی با زیرمؤلفه‌های همه-کاروانی، نارزنده‌سازی، گذار به عمل، بدنی‌سازی، خیال‌پردازی اوتیستیک و لایه‌سازی رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی با مکانیزم های دفاعی رشدنیافته

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)	(۸)	(۹)	(۱۰)	(۱۱)	(۱۲)	(۱۳)
۱) اضطراب جدایی بزرگسالی	۱												
۲) دلیل تراشی	۰/۰۱	۱											
۳) فرافکنی	۰/۱۸	۰/۰۰	۱										
۴) انکار	۰/۰۳	۰/۰۳۱	۰۰/۲۰	۱									
۵) همه کار توانی	۰/۱۰	۰۰/۱۹	۰/۰۴	۰۰/۳۱	۱								
۶) نازنده سازی	۰/۲۳	۰/۰۰	۰/۱۰	۰/۰۵	۰۰/۲۵	۱							
۷) گذار به عمل	۰/۱۳	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۱۲	۰۰/۱۹	۰۰/۴۶	۱						
۸) بدنی سازی	۰/۲۱	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۰۹	۰/۱۲	۰۰/۱۳۲	۰۰/۴۰	۱					
۹) خیال پردازی اوتیستیک	۰۰/۲۶	۰/۱۶	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/۰۷	۰۰/۲۴	۰۰/۲۶	۰/۱۹	۱				
۱۰) لایه سازی	۰۰/۲۶	۰/۱۹	۰/۰۸	۰۰/۲۷	۰/۱۲	۰۰/۲۰	۰۰/۲۸	۰۰/۳۱	۰/۰۹	۱			
۱۱) پرخاشگری منفعلانه	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۱۹	۰۰/۱۷	۰/۱۱	۰/۱۱	۰۰/۲۱	۰۰/۲۰	۰۰/۲۹	۰۰/۲۴	۱		
۱۲) جابه جایی	۰/۰۵	۰۰/۲۱	۰۰/۲۵	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۴	۰۰/۱۶	۰/۰۹	۰۰/۳۱	۰۰/۲۱	۱	
۱۳) مجزاسازی	۰/۰۶	۰/۰۱	۰۰/۲۴	۰/۱۲	۰/۱۴	۰۰/۱۸	۰۰/۱۷	۰۰/۱۵	۰/۰۹	۰۰/۱۷	۰۰/۴۰	۰۰/۱۷	۱

نتایج حاصل از جدول (۳) نیز بیان‌کننده این است که بین تمامی زیر مؤلفه‌های مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

جدول ۳: ضرایب همبستگی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی با مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)
۱) اضطراب جدایی بزرگسالی	۱				
۲) دگردوستی کاذب	**۰/۱۷	۱			
۳) تشکل واکنشی	*۰/۱۱	**۰/۱۶	۱		
۴) عقلانی‌سازی	**۰/۱۴	۰/۰۸	**۰/۴۵	۱	
۵) ابطال	**۰/۲۲	۰/۰۹	**۰/۲۳	*۰/۱۱	۱

نتایج حاصل از جدول (۴) نیز بیان‌کننده این است که بین اضطراب جدایی بزرگسالی با فرونشانی، والایش و پیشاپیش‌نگری رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

جدول ۴: ضرایب همبستگی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی با مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)
۱) اضطراب جدایی بزرگسالی	۱				
۲) فرونشانی	**۰/۲۹-	۱			
۳) والایش	**۰/۱۹-	**۰/۱۶	۱		
۴) شوخ‌طبعی	۰/۰۴	**۰/۱۷	۰/۰۶	۱	
۵) پیشاپیش‌نگری	**۰/۱۶	۰/۰۴	۰/۰۱	**۰/۲۲	۱

برای تعیین سهم هر یک از متغیرهای خودانگاره، مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور، رشدنیافته و رشدیافته در پیش‌بینی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی، از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شد. در این تحلیل، آزمون کولموگراف‌اسمیرنف برای بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها بررسی شد و مقدار معناداری در هیچ‌یک از داده‌ها معنادار نبود. از آزمون دوربین واتسون برای بررسی خطاهای مدل رگرسیون استفاده شد که نتایج نشان دهنده این بود که پیش‌فرض استقلال خطاها برقرار است، زیرا دوربین واتسون بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشت. همچنین از

ضریب تحمل و عامل تورم واریانس جهت بررسی وجود هم‌خطی استفاده شد که مقدار شاخص VIF (به ترتیب برای خودانگاره، مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور، رشدنیافته و رشدیافته، ۱/۹۵، ۱/۶۳ و ۱/۳۱، ۱/۶۱ بودند)، نشان می‌دهد که امکان اجرای تحلیل رگرسیون وجود دارد. نتایج حاصل از تحلیل واریانس رگرسیون نشان داد که متغیرهای پیش‌بین (خودانگاره، مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته، روان‌رنجور و رشدیافته) به‌صورت ترکیبی به پیش‌بینی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی قادر هستند ($F = ۱۶/۶۸, p < ۰/۰۵$). به‌منظور بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی تفکیکی هر یک از متغیرهای پیش‌بین، ضرایب رگرسیون استاندارد شده در جدول (۵) به تفکیک ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته با بتای برابر با ۰/۲۳ از بین سایر متغیرها، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده است که به‌طور مثبت، اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی را پیش‌بینی می‌کند. مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور، رشدیافته و خودانگاره نیز به ترتیب با بتای برابر با ۰/۲۰ و ۰/۱۹ و ۰/۱۵، اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۵: تحلیل رگرسیون خودانگاره، مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته، روان‌رنجور و رشدیافته در پیش‌بینی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب	SE	ضرایب رگرسیون β	t	سطح معناداری
مکانیزم‌های دفاعی رشدنیافته	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۲۳	۴/۲۷	۰/۰۰۰
مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور	۰/۱۶	۰/۰۴	۰/۲۰	۳/۷۵	۰/۰۰۰
مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته	-۰/۱۸	۰/۰۵	-۰/۱۹	-۳/۶۱	۰/۰۰۰
خودانگاره	۰/۱۳	۰/۰۴	۰/۱۵	۳/۰۸	۰/۰۰۲

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط خودانگاره و مکانیزم‌های دفاعی با اضطراب جدایی بزرگسالی و نقش پیش‌بینی‌کنندگی این دو متغیر انجام شد. اولین یافته پژوهش نشان داد که بین خودانگاره منفی با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه مثبت معنادار و با خودانگاره مثبت رابطه منفی معنادار وجود دارد. نتیجه این یافته با نتایج تحقیق بوش و همکاران (۲۰۱۵)،

پوزاواک و همکاران (۲۰۱۹) و وارتانیان و همکاران (۲۰۱۶) همسو است. افراد دارای علائم اضطراب جدایی بزرگسالی، به دلیل نداشتن خودانگاره مثبت از خود، خودمختاری و ناکافی بودن جرأت‌مندی، از تنبیه و طرد، ترس دارند (بوش و همکاران، ۲۰۱۵) و خودانگاره منفی زمینه را برای اضطراب جدایی بیشتر و نگرانی‌های مداوم در این افراد فراهم می‌کند. در خودانگاره منفی و عزت‌نفس پایین، افراد نسبت به زمانی که خودانگاره مثبتی دارند نااطمینانی زیادتری را تجربه می‌کنند (سوزاک و همکاران، ۲۰۱۸) و این نااطمینانی با نگرانی و ترس از دست‌دادن اشکال مهم مورد دل‌بستگی در افراد دارای این اختلال مرتبط است.

دومین یافته پژوهش حاضر این بود که مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده اضطراب جدایی بزرگسالی است و در زیرمؤلفه‌های همه‌کاروانی، نارزنده‌سازی، گذاربه‌عمل، بدنی‌سازی، خیال‌پردازی اوتیستیک و لایه‌سازی رابطه معناداری یافت شد. نتیجه این یافته با نتایج تحقیقات دیگر (دفرانسیسکو کارولهو و همکاران، ۲۰۱۸؛ کولویک و همکاران، ۲۰۱۶؛ جون و همکاران، ۲۰۱۵) همسو است. جون و همکاران (۲۰۱۵) به این نتیجه دست یافتند که ارتباط مستقلی بین نوع خاصی از مکانیزم‌های دفاعی و اختلالات روان‌پزشکی وجود دارد. چنانچه کناره‌گیری با افسردگی اساسی، واکنش‌سازی بالا و شوخ‌طبعی و والایش پایین با اضطراب، بازداری با اختلال بدنی‌سازی و انزوا و باطل‌سازی با علائم PTSD در ارتباط است. همچنین در تحقیق ولبرگ و چایراملو (۲۰۱۵) بین استفاده از مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در بیماران مضطرب، رابطه معناداری یافت شد. در بیماران دارای اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه دارند، به دلیل ادراک معیوب خویشتن، بی‌اعتمادی و خودمختاری بدکارکرد، از مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته به میزان زیادی استفاده می‌کنند. افراد دارای این اختلال، به دلیل ناتوانی در سازگاری با محیط پیرامون و ترس دائمی از دست‌دادن افراد مهم مورد دل‌بستگی و به دلیل وابستگی بیمارگونه به افراد، دست به جداسازی یا لایه‌سازی می‌زنند. استفاده از این مکانیزم زمانی اتفاق می‌افتد که فرد به دلیل استرس و ترس از دست‌دادن، در تجمیع دوگانگی و درک هر دو ویژگی مثبت و منفی در خود و دیگران با شکست مواجهه می‌شود و برای مقابله با این اضطراب دست به لایه‌سازی می‌زند، این مکانیزم دفاعی ریشه در ناتوانی کودک برای ترکیب جنبه‌های کامل والدین (موضوع خوب) و جنبه‌های غیرپاسخگوی آن‌ها (موضوع

غیررضایت‌بخش) است (روچستر و بالدوین، ۲۰۱۵). می‌توان این موضوع را به ترس از دست دادن والدین در افراد دارای اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی نسبت داد. در این افراد به دلیل ناتوانی در نگاه جامع به موضوع والدین، لایه‌سازی اتفاق می‌افتد تا بتواند اضطراب ناشی از دست دادن را تحمل کند. در این افراد، به دلیل اضطراب ناشی از دست دادن و ترس دائمی در مورد افراد مهم مورد دل‌بستگی، از خیال‌پردازی اوتیستیک استفاده می‌کنند. استفاده از این مکانیزم را می‌توان به این ویژگی نسبت داد که در این افراد ترس از صمیمیت و معاشرتی بودن وجود دارد و برای رهایی از وابستگی بیمارگونه و اضطراب ناشی از آن، از این مکانیزم استفاده می‌کنند.

یافته دیگر پژوهش حاضر نشان داد که بین تمامی زیرمؤلفه‌های مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور با اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه معنادار وجود دارد و این مکانیزم دفاعی توانسته است ۲۰ درصد از واریانس متغیر ملاک را پیش‌بینی کند. نتیجه این یافته با نتایج تحقیق دفرانسیسکو کارولهو و همکاران (۲۰۱۸) همسو است. مطالعات نشان می‌دهد که نمره بالا در مکانیزم‌های دفاعی روان‌رنجور نشانگر فردی با نیم‌رخ شخصیتی رفتارهای نادیده‌انگاری شخصی به نفع دیگران (خود-قربانی)، عدم اطمینان و امنیت و تسلیم (وابستگی) همانند اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی، مقاومت کمتر و حساسیت نسبت به علائم افسردگی و اضطراب (ناپایداری خلقی) وجود دارد، همچنین، در این افراد تمایل کمی به اعتماد به دیگران نیز وجود دارد (دفرانسیسکو کارولهو و همکاران، ۲۰۱۸). از میان این مکانیزم‌ها، ابطال بیشترین میزان همبستگی را با اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی داشت. در تبیین این یافته این نکته شایان‌ذکر است که به دلیل استرس شدید در این بیماران و نگرانی‌های مکرر در مورد افراد مهم زندگی، با این تجارب ممکن است به‌گونه‌ای برخورد کنند که هرگز رخ نداده است و ممکن است برای رهایی از اضطراب و خنثی کردن احساسات شدید تنهایی و ترس، کارهایی را با اشخاص مهم مورد دل‌بستگی و همچنین با اطرافیان انجام دهند؛ از جمله اینکه به دلیل اعتماد به نفس پایین در این افراد، دائماً ابراز پشیمانی کرده و خود را تنبیه کنند و دائماً از آن‌ها بابت این احساسات، عذرخواهی کنند.

آخرین یافته پژوهش حاضر نشان داد که بین تمامی زیرمؤلفه‌های مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته به‌جز پیشاپیش‌نگری با اضطراب جدایی بزرگسالی رابطه منفی معناداری وجود دارد.

تحقیقات نشان داده‌اند که در اختلالات اضطرابی به‌ویژه اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سوگیری‌های شناختی نقش مهمی را ایفا می‌کنند (پوزاواک و پوزاواک، ۲۰۱۹)؛ بنابراین، اینگونه استنباط می‌شود که به دلیل وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در این بیماران، استفاده از مکانیزم‌های رشدیافته نیز کاهش می‌یابد. به دلیل وجود این طرح‌واره‌ها، احساسات بی‌اعتمادی، شرم و خجالت، وابستگی و ترس از دست دادن وجود دارد که به عدم استفاده از این مکانیزم‌ها منجر می‌شود. از سوی دیگر، وجود این طرح‌واره‌ها با رفتارهای ازخودگذشتگی و نیاز هشیارانه زیاد به دیگران، مانع از به‌کارگیری مکانیزم‌های دفاعی رشدیافته می‌شود (ولبرگ، ۲۰۱۵). افراد دارای اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی، معمولاً تجارب والدینی متعارضی را گزارش کرده‌اند، مخصوصاً والدین سوءاستفاده‌گر و بیش‌ازحد کنترل‌کننده که به اتخاذ راهکارهای مقابله‌ای مبتنی بر دل‌مشغولی ذهنی و ناکارآمد در ارتباط با تجارب مرتبط با دل‌بستگی منجر می‌شود (کوهلوفو همکاران، ۲۰۱۵). تنها رابطه مثبت بین پیشاپیش‌نگری با اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی یافت شد، این نتیجه را اینگونه می‌توان تبیین کرد که در افراد با اضطراب جدایی با بیش‌بالا، برای اینکه اشخاص دل‌بسته خود را همیشه همراه خود داشته باشد ممکن است دست به پیش‌بینی واقع‌بینانه در مورد رویدادهای ناراحت‌کننده برای این افراد بزنند تا بتوانند در مقابل آن فاجعه مقاومت کرده یا به‌نوعی جلوی رویدادهای احتمالی ناگوار آینده را بگیرند.

در جمع‌بندی نهایی، این نتیجه به‌دست آمد که بررسی خودانگاره و مکانیزم‌های دفاعی در شناخت ابعاد پویایی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی حائز اهمیت است و این دو متغیر می‌توانند توسط درمانگران پویایی مورد هدف قرار گیرند. در اجرای پژوهش محدودیت‌هایی وجود داشت که شایان ذکر است: اولاً، نمونه پژوهش، دانشجویان بودند و باید در تعمیم نتایج به دیگر گروه‌ها جانب احتیاط رعایت شود؛ پیشنهاد می‌شود از دیگر گروه‌ها و بیماران دارای تشخیص استفاده شده و نتایج و نوع مکانیزم‌های دفاعی تجزیه و تحلیل شود. ثانیاً با توجه به اینکه تعداد زیادی از دانشجویان، دختر بودند و امکان کنترل متغیر جنسیت وجود نداشت، پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، متغیر جنسیت نیز بررسی شود و در مورد نوع استفاده از مکانیزم‌های دفاعی در دانشجویان دختر و پسر تحقیقاتی انجام شود.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با کد ۱۸۴۴۸ مصوب دانشگاه محقق اردبیلی و با حمایت مالی حوزه معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه اجرا شد. نویسندگان مقاله از تمامی دانشجویان همکاری‌کننده در پژوهش کمال تشکر و قدردانی را دارند.

منابع

- نبوی، جمال‌الدین و نوابی نژاد، شکوه (۱۳۷۳). شناسایی و مقایسه ابعاد خودپنداره در افراد افسرده و مضطرب سرپائی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- بشارت، محمدعلی، شریفی، ماندانا و ایروانی، محمود (۱۳۸۰). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی. *مجله روان‌شناسی*، ۵(۳): ۱۷۷-۲۸۹.
- خورشیدوند، زینب، رحیمیان بوگر، اسحق و طالع پسند، سیاوش (۱۳۹۴). مقایسه ابعاد سرشتی-منشی شخصیت بیماران دارای اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی با افراد سالم. *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۲۱(۳): ۱۹۳-۲۰۱.
- مولایی، مه‌ری، حاجلو، نادر، صادقی هاشجین، گودرز، میکائیلی، نیلوفر و حیدری، شیما (۱۳۹۷). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی. *فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، ۱۲(۱): ۷۷-۸۶.
- نادری، عزت‌الله و سیف نراقی، مریم (۱۳۸۳). روش‌های تحقیق در علوم انسانی، تهران: بدر.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Andrews, G., Singh, M. and Bond, M. (1993). The defense style questionnaire. *Journal of Nervous and mental Disease*, 181(4), 246-256.
- Baldwin, D. S., Gordon, R., Abelli, M. and Pini, S. (2016). The separation of adult separation anxiety disorder. *CNS Spectrums*, 21(4), 289-294.
- Beck, A.T., Steer, R.A., Epstein, N. and Brown, B. (1990). Beck self-concept test. *Psychological assessment*, 2(2), 191-197.
- Besharat, M.A., Sharifi, M. and Iravani, M. (2001). Investigating the relationship between attachment styles and defense mechanisms. *Psychology*, 5(3), 177-289 (Text in Persian).
- Busch, F.N. and Milord, B.L. (2015). Psychodynamic treatment for separation anxiety disorder in a treatment non-responder. *Journal of the American psychoanalytic association*, 63(5), 893-919.

- Carmassia, C., Gesia, C., Corsia, M., Pergentinia, I., Cremona, I.M., Conversano, C., Perugia, G., Shearb, M.K. and Dell'Osso, L. (2015). Adult separation anxiety differentiates patients with complicated grief and/or major depression and is related to lifetime mood spectrum symptoms. *Comprehensive psychiatry*, 58(14), 45-49.
- Colovic, O., Lecic Tosevski, D., Perunicic Mladenovic, I., Milosavljevic, M. and Munjiza, A. (2016). Defense Mechanisms in "Pure" Anxiety and "Pure" Depressive Disorders. *The Journal of nervous and mental disease*, 204(10), 746-751.
- Craske, M. G. and Stein, M. B. (2016). Anxiety. *Lancet*, 17(388), 3048-3059.
- De Francisco Carvalho, L., Reis, A. M., Pianowski, G. (2018). Investigating Correlations Between Defence Mechanisms and Pathological Personality Characteristics. *Revista colombiana de psiquiatria*, In press, doi.org/10.1016/j.rcp.2018.01.002.
- Delavar, A. (2007). *Research methodology in psychology and educational science*. Tehran: Virayesh Publication. (Text in Persian).
- Fiske, S. T. and Taylor, S. E. (2017). *Social cognition: From brains to culture*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Giuseppe, M.D., Ciacchini, R., Piarulli, A., Nepa, G. and Conversano, C. (2019). Mindfulness dispositions and defense style as positive responses to psychological distress in oncology professionals. *European Journal of oncology nursing*, 40, 104-110. Doi.org/10.1016/j.ejon.2019.04.003.
- Jun, J. Y., Lee, U, J, G., Lee, S. H., Yoo, S. Y., Song, J. and Kim, S. J. (2015). Association between defense mechanisms and psychiatric symptoms in North Korean Refugees. *Comprehensive Psychiatry*, 56, 179-187. Doi:10.1016/j.comppsy.2014.10.001.
- Khorshidvand, Z., Rahimian Boogar, I., Talepasand, S. (2015). Comparison of Temperament-character Dimensions of Personality among Patients with Separation Anxiety Disorder and Healthy Individuals. *Iranian Journal of psychiatry and clinical psychology*, 21(3), 193-201 (Text in Persian).
- Kohlhoff, J., Barnett, B. and Eapen, V. (2015). Adult Separation Anxiety and unsettled infant behaviour: Associations with adverse parenting during childhood and insecure adult attachment. *Comprehensive Psychiatry*, 62, 2-9. Doi:10.1016/j.comppsy.2015.05.004.
- Manicavasagar, V., Silove, D., Wagner, R. and Drobny, J. (2003). A self-report questionnaire for measuring separation anxiety in adulthood. *Comprehensive Psychiatry*, 44(2), 146-153.
- Mowlaie, M., Hajloo, N., Sadeghi Hashjin, G., Mikaeili, N. and Heidari, S. (2018). Psychometric properties of adult separation anxiety disorder questionnaire in students. *Journal of Research in Psychological Health*, 12 (1), 102-112 (Text in Persian).

- Persian).
- Naderi, E. and Seifenaraghi, M. (2004). *Research methods in humanities*. Tehran: Badr(Text in Persian).
- Nabavi, J. and NavabiNejhad, S.H. (1994). *Identifying and comparing the dimensions of self-concept in depressed and distressed outpatients in Tehran. M.A thesis of psychology*. Tarbiat Moalem University(Text in Persian).
- Posavac, S. S. and Posavac, H. D. (2019). Adult Separation Anxiety Disorder Symptomology as a Risk Factor for Thin-Ideal Internalization: The Role of Self-Concept Clarity. *Psychological reports*, 1-13. Doi: 10.1177/0033294119829440.
- Rochester, J. and Baldwin, D. (2015). Adult separation anxiety disorder: accepted but little understood. *Human psychopharmacology*, 30(1), 1-3.
- Suszek, H., K Fronczyk, K., Kopera, M. and Maliszewski, M. N. (2018). Implicit and explicit self-concept clarity and psychological adjustment. *Personality and individual differences*, 123(1), 253-256.
- Tap, J., Cottle, L., Christmas, M., Stratton, R. (2017). A psychometric evaluation of the Defence Style Questionnaire-40 in a UK forensic patient population. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 29(2), 288-307.
- Vartanian, L. R., Freich, F. V. and Smyth, J. M. (2016). A serial mediation model testing early adversity, self-concept clarity, and thin-ideal internalization as predictors of body dissatisfaction. *Body Image*, 19, 98-103. Doi:10.1016/j.bodyim.2016.08.013.
- Walburg, V. and Chiamello, S. (2015). Link between early maladaptive schemas and defense mechanisms. *Revue européenne de psychologie appliquée*, 65(5), 221-226.

**The role of self-concept and defense mechanisms on predicting
of symptoms of adult separation anxiety disorder in university
samples**

Niloufar Mikaeli ^{*1} and Mehri Molaei²

Abstract

Anxiety disorders are among the highest prevalence among emergency psychiatric statuses and have an impact on job performance, academic performance, family and interpersonal relationships. The aim of the present research was to examine the relationship between self-concept and defense mechanisms in adult separation anxiety disorder. The present research was performed with 380 students of Mohaghegh Ardabili University and Islamic Azad University of Ardabil with convenience sampling method using Adult separation anxiety disorder, defense mechanism and self-concept scales. The data were analyzed with Pearson correlation method and step way regression. The results showed that there were positive relationships between adult separation anxiety disorder with negative self-concept and negative relationship with positive self-concept, also, negative relationship with mature defense mechanism, and positive relationship with immature and neurotic defense mechanism. The results of the step way regression analysis showed that immature, neurotic, mature defense mechanisms and self-concept were predictors of adult separation anxiety disorder, respectively. The findings of the present study indicate the research evidence for more accurate diagnosis of this disorder and identify the psychoanalytic variables associated with it.

Keywords: Adult separation anxiety disorder, defense mechanism, self-concept

1* Corresponding Author: Professor of Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran. nmikaeili@uma.ac.ir

2. PhD in Psychology, Islamic Azad University, Ardabil Branch, Ardabil, Iran. mehri.molaei@uma.ac.ir.

Submit Date: 2019-05-26 Accept Date: 2019-12-10

DOI: 10.22051/psy.2019.26358.1932

<https://psychstudies.alzahra.ac.ir/>